

САНА ОЛОХ

Х А Ы Ы Т
1981 СЫЛ АЛТЫННЫ
15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

ССКП ЧУРАПЧЫТААҔЫ РАЙКОМУН УОИНА НАРОДНАЙ
ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААҔЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 123 (6728)

ЧЭППИЭР
1988 сыл. Алтынны 13 күнэ.

Сыаната
3 харчы

ТЫЛ—ҮЛЭ ДЬОНУГАР

ИИТИЛЛИИ ТЭЛГЭНЭТТЭН САБАЛАНАР

Сүүрбэ сыл усталаах туоратыгар общество улу- гурбута кырдыктыаҕы бөх-сыыс ортотугар буду- луба турар дэриэбинэлэ- ринэн сирэйдээн нөрөдүн. Олорго кинир суолларга «айыы ас» кутуала смл- дыбыт иһиттөрө дэлэйдэр ахлан, иһиттөр кинирдэххэ, итиннэ манна аҕар атахтар- ыгар кылыһа турар ав- томашиналар, дьэбиннэх тиастарын көрдөрбүт ко- силлар хаарбах тинир буола тураллар. Ол ба- рыта бийиги ээл-дээлби- тин, үлэбэ сыһыамытын көпсөйөр.

Элбэҕэ эргитэ санаатах- ха, кини санаата турдас- тар. Ити дэриэбинэлэргэ барыларга арбаас идэ- лээх дьон—араас кини- сирдэринэн сылдьан үө- рөмүт, биллэр-көрүү му- ньууһун дьон—олоролор. Сааскы уулуу олох устар, хонук сылга, сыл үйэбэ кубулуйар, оҕуу олохунаа олорон ням эрэ олоҕо аа- лар.

Ити барыта бийиги эдэр мчэппытыгар, оҕолорбу- тутар бөрүлөр. Ол кини- каны көрүүххэ, көннө- рүүххэ дииһи. Хатылы- лар, мутуадайдар итиннэхэ

үчүгэй ыгырымалары та- баардылар. Олору ойуох- ха, бэйэ олорор дэриэби- нэтин түспөдүй кестүү- лөөх, үрдүк культуралаах оҕорууга хас бириднн сельсовет исполкома туе- таах былааннаах буолуу- туу, ону толоруутун пр- диэххэ, Маныаха төһүү күүһүнэн учуутал буо- луохтаах. Кини, идеоло- гической үлэ байылаа, са- нга үөрэх дьылын бэйэ дэ- риэбиннэтин тас кестүүтү- тэн сабалаан, ис туругун уларытыыга хорсунуук турунуохтаах. Итиннэ үлэ бийиги Мэлдэхсэби-

тинэр сабалаанна. Учуутал- лар Петр Петрович Тол- стоухов, Егор Касьянович Федосеев, итээтчи Анто- нина Васильевна Иванова, шофер Николай Николае- вич Никифоров уо. д. а. түс-бэйэлэринэн үлэлээн, ааспыт сыллаахха оскуола территориятын тупсарыы- га, үлэтин сангардыыга элбэи оҕордулар. Айылаа да кини туруннааҕына, үлө- ни хамсатыан сөп. Онон атын оскуолаларга үлэ- лир биэр идэлээхтэри- тин көхтөөх үлэбэ ыны- рабыт. Эдэрбэ дьылы ити- үөрэтин тэлгэһэттэн сабалаан.

Е. СОРКОМОВ,
учуутал.

Кырыы учаастак кыһалбата

Ити барыта учаастак сайдыытын атахтаата: үлэһит яһи тийбэттээн ыанньык сүөһү кесте, су- бан сүөһү эрэ итиллэр. Сир-уот толору туһаныл- лыбат буолла.

Кэлин кини сылта олох- тоох ыччат сирин-дойду- тун сөбүлээн, дьыа-уот туттан учаастак биллгин 30-ча хайааһытыбаллаанна. Олохтоохтор туруорсан 20 минстэлээх дөтсөдү астар- дылар. Ол эрэри оскуо- ла суоһунан төһө эмэ дьыа-уот туттан баран, со- рох эдэр ыаллар көһүтэ- лээн эрэллэр. Холобур,

бийыл биастин оҕолоох 2 ыал барда.

Никиһинэн, Уһун Күөл- гэ үөрөнөр оҕолорбутун интернатка ылан баран, аналлаах кылаас аһылла- рынан, интернаттан та- баартаан кэбистилэр. Ого- ну ыалга дьыалиһы, ол дэбиги кыаллыбат. Оҕо- тугар оҕолорбутун хайдак үөрэттөрбүт?

Учаастак иһинки кэски- ла—эдэрдэскэ. Анардас бийыл нүһүн түөрт эдэр ыал сана дьыа туттан кин- рэллэр, аһыал—эссө үс ыал. Бүгүнтү мүнээрдн- нэн, учаастакка начальнай

оскуолага киириэн сөп- төөх 23 оҕо баар. Онон кэ- лэр сылта бийлэх началь- ный оскуоланы астаралла- рыгар ССКП райкомун бастагы секретарын, рай- совет исполкомун предсе- дателин уонна районо сө- бидиссийн ааттарыгар көрдөһүү түһэрбиппит да, эппиэти баччаанга диэри ыла илиһипт.

Кырдык, кырыы уча- стактары төтмнөөхтүн са- быйнарар көм көллө. Бу хайааһынан саамай сөпкө көтөдүллүбүт боппуруос.

Герой-ийэлэр
А. МАКАРОВА,
А. ТРОФИМОВА.
Улахан Күөл.

АРЫЛААХ УУГА НААДЫЙАР

буолаадына, иһин хара- тыаһынан халаанньык са- быйнар тыһыынчанан тонна сүмэһиннээх оҕу биэрэр. Мин үйэбэр 5-6 эрэ тогул оҕуу буолбута. Саамай кэниһи орто уу 1982 сыллаахха кинирбэ. Кэниһи сылларга үрөх куураан хатаан дуоннаах оҕу биэрбэт буолла.

Үрөххэ уууу хаһаанарга саамай тоҕоостоох сир үрөх үөһэ баһыгар баар. Онон түөрт күөл субуруһа олоролор. Таба Ваалы, Урутаах, Хабырыыс Уһун Күөлэ. Тыһы Тахсыбыт дииһиэр. Тыһы Тахсыбыт аллара балһингар, аһаа- быт курдук, быһыт тутуох- ха табыастаах иһи тү- мус сыыр утарыта турал- лар. Куолааһа уонтан

эре тахса метр кэтиттээх. Онон бизе-алта метр үр- дүктээх аһылар-сабыллар ааннаах быһыты оҕордор, ити үөһэ этиллибит күөл- лэр ситимнээх, бизе-алта биэрэстэ усталаах баара- бай далай буолуох ээ.

Кураан сайын буолла- дына, быһыты сөбүлээн аһаан үрөһи халаанньык- ха сөп. Онун улахан күөл үөскэтэтинэ, хас да нөһүлүк туһанар ба- лыта үөскүүх ээ. Хайа уонна куһа, андыта.

Ити ахтылыһыт күөл- лэр оттонор туһалаах хо- дуһалара сүөх, бары маар, дуһа бүүрүнтээхтэр. Арай сүүрбэччэ гектар хо- лобурдаах хоһуһаах Түө- йэ Кордүтүнэ диин сирин уу билдэһара. Ол орос-

куотун Баайаҕа иһит кэ- лэмэн хоһуһа, күөлсүйэр буоллаадына, хас эмэ сүү- һүнэн тогул сабыа турда- дын.

Маны «Чурапчы» сов- хоэ дирекцията, партияма балһэҕэ ылаа дин саһы- бын. Оройуон специали- старын кытта сүбүлэһөн, бу сирин чинчийэн, смета- бырайыак оҕорон «Якут- мелководстрой» мехколло- натын кытта дуоһаарда- ҕан үлэ былааньгар ил- лэртэрэн быһыт тутуутун сабалааталлар бийиги кы- рыы учаастактыгытар тө- бөлөөх абырал буолуох ээһи?

М. ПОПОВ,
пенсционер.

УОРБА УОЛАТТАРЫГАР

Уорбаҕа, Эрилин Эрис. күүтэрэ уустук курдук. тини аатынан совхоз Ха- даардааҕы отделениетын бөх-сыыс ортотугар буду- луба турар дэриэбинэлэ- ринэн сирэйдээн нөрөдүн. Олорго кинир суолларга «айыы ас» кутуала смл- дыбыт иһиттөрө дэлэйдэр ахлан, иһиттөр кинирдэххэ, итиннэ манна аҕар атахтар- ыгар кылыһа турар ав- томашиналар, дьэбиннэх тиастарын көрдөрбүт ко- силлар хаарбах тинир буола тураллар. Ол ба- рыта бийиги ээл-дээлби- тин, үлэбэ сыһыамытын көпсөйөр.

Биригэдэ тийбэтэ-гү- гэмизтэ элбэх эбит. Хо- лобур, котельнай оҕоһун таһарга слесарь, уоту таһарга электрик наада- лар, трактордарын ума- тыга бүһүт.

Ол эрэри Уорбаҕа кытта сирэй көрсөдүн. Соторутаанга диэри быр- бааччы олорбүт дьыауус бөһүлөк дьыаууһун уотта- ра сыллата биэр-биэр умууллаа, олохтоохторо Хадаар, Хайахсыт, Диринг устуу көһөн, биллгин манна сүүрбэттэн тахса- дыа баарытар 4-5 эре ыал ордон олорор.

Итиннэ иччитахсийин процеһа бөһөтүн дьыла- тынан баран, Уорба, ба- дар эмэ өтөхторун ба- ранаалара эрэ ордубут Чурапчы сорох атын кы- рыы сирдэрин дьылаа- ра дьылдаһааннаах ээ. Ол эрэри...

Быйыл манна Петр Николаевич Григорьев биригэдиһирдээх 11 уол сүөһү көрө көһөн тиги.

Уолаттар үлэни-хамна- ны, олоху-дьаһаҕы күө- дүтэрднн хаһаайыһынны төһүн эрэллэрэ харах. Кини, концерт көрдө- хэ бырадыллар. Эи.мин дөһислэннэ, үлөһи бары чыйбакка олордор сыһа саба түһөн үнүрүтэллэр, быһастарыгар тараж тут- тыла сымдааллар. Хотон- норуугар тутуу биригэдэ- тин кытта наһааһынай эрөмүтөн мытыллыбыт: муостатын үрдэһи уу- туйбат курдук юторбут- тар. Биллгин сыбаа эрэ ситэрэ хаалан турар. Бо- роосулар кини иһиттэ- нэһиһит, өй-тог көрү- нэһэр. Ол эрэри үнсү- лэрэ бытархайдар. Кини сыл бүтүүтүгэр 120-тин ит аһыллалтара дьыа

Хотон тутуулаан Уорба- ҕа производство кэһиһе буоллар, биллэн турар, нөһүлүннэһтэ эбиллэ- ли ит аһи ыһаһыны сыһа социальнай боппу- ылар эбэхтөлүһтүбэ- лээх.

Уолаттар үлэни-хамна- ны, олоху-дьаһаҕы күө- дүтэрднн хаһаайыһынны төһүн эрэллэрэ харах. Кини, концерт көрдө- хэ бырадыллар. Эи.мин дөһислэннэ, үлөһи бары чыйбакка олордор сыһа саба түһөн үнүрүтэллэр, быһастарыгар тараж тут- тыла сымдааллар. Хотон- норуугар тутуу биригэдэ- тин кытта наһааһынай эрөмүтөн мытыллыбыт: муостатын үрдэһи уу- туйбат курдук юторбут- тар. Биллгин сыбаа эрэ ситэрэ хаалан турар. Бо- роосулар кини иһиттэ- нэһиһит, өй-тог көрү- нэһэр. Ол эрэри үнсү- лэрэ бытархайдар. Кини сыл бүтүүтүгэр 120-тин ит аһыллалтара дьыа

Хадаар сьахтаады нар- тыйнай таралтэтин от- чуоттуур-быһа р д ы ы р аһаҕас муһыаһар бу боп- пуруос эмэ таарыллы- быта. Коммунистар санаа коллективка төһө кыал- тар. Биллгин сыбаа эрэ ситэрэ хаалан турар. Бо- роосулар кини иһиттэ- нэһиһит, өй-тог көрү- нэһэр. Ол эрэри үнсү- лэрэ бытархайдар. Кини сыл бүтүүтүгэр 120-тин ит аһыллалтара дьыа

Б. ПАВЛОВ.

дьык. Кини эраһи төһө биэрэр да, ол сөһчөһөн тө- лөнөр,—диһи иһи.

Синиһа: А. Марков.

П. Оконешников фотота.

«Мындааһы» совхоз Болугурдааҕы отделени- тын эдэр рабочаһа Андрей Марков манньыксытынан үлэлээбитэ быйыл ахсыс ылыгар барда. Кини фер- мада бөһөтүн баҕа өттүнэн кэлбитэ. Сотору көһи- нэн кини кыһаһыһаах үлэһит быһымытын биллэн барбыта.

Андрей биллгин отделение биэр бастын манньык-

сыта. Быйыл тогус ый түмүгүнэн хас бириднн фу- ражнай ыһахтан 2691-дин ит үүтү ыан былаанна лаһа аһарда.

—Ыанньыксыт иһитин араарбыһа үлэлээтэһи- гүөх эмэ ситиһиллэр. Сүөһү көрүлүүтүтүн ула- хан тутуудуһаах. Ыһах киниһэ эрэһэр, кини көрүү- түгэр-истинтигэр наадыһар буолар дииллэрэ—кыр-

★ ПАРТИНАЙ ОЛОХ: ОТЧУОТТАР, БЫЫБАРДАР ★

СИРЭЙДЭЭН-ХАРАХТААН
КЭПСЭТИИ

Хадаар олохтой партинай төрилтэтин партинай отчуоттар ийи секретарь П. В. Божедовон сурун бэлэмтэтин коммунистар аамгардай орууларын, партинай төрилтэ бодобой дуоурун үрдэтнэгэ туһаада. Партинай бары коммунистары кытта биеэдалаһилары кытта кинилэр тустаах өмөөдөрүн кытан, сүбэлөөл активностарын үрдэтнэгэ үлэллилэр бэлэчлэл. Ол эрээри партинай ордуу кэннини кэмгэ өмөөдөрүн мэлтэппүтүн түштүгү партинай сорууларын толорууга таскылдаахтык толкуйдаан үлэллилэр сорох коммунистар аамгардай, специалисттар, сүбэлөөл активностарын ситиһиллэлтэ. Холобур, профсоюздарынан аамгарды коммунистар отделение управлюшайа П. П. Тарасов, сельсовет исполкома председателэ В. А. Никонов көрдөбүлгэ элбэтир үлэни хааччылаттылар. Коммунист специалисттар Д. К. Андросов, Е. Н. Григорьев, зоотехник И. Е. Викторова, М. А. Захарова үлэсэ саамай-бастыны олохтообунга үлэни кэскиллээхтик өмөөдөрүн сөптөөхтүк сэмэллэнэ. Ол да түмүгүр арэнднай бөдөрөөн сорох эрэ коллектив кинирдэ.

Отчуотка хас бирдин коммунист Устаан көрдөбүлүрүг сеп түбэллэнэрин партинай үлэсэ кыттыта ийирик сүрдэтти. Сорох коммунистар билигин да партинай муньахтарга санааларын аһаастык элбэттэ, партинай үсүкүчү төлөөлүгэ сүбэтэ бэрбэттэ өмөөдөрүн критика тардылына. Билигин кэмгэ коммунист бэйтэи билигин үрдэллээк эрэ дьону ийирик улахан онорор илаада суох. Оттон Хадаар коммунистар партинай бөдөрөөн суртууларын турута мөлтөх. Ол курдук, «Провода» хаймагы 2, «Агитатор» суруулаа 3 эрэ коммунист суруттаран аадаллар.

Надрдары аттаран туруоруу, олохсугуу—партинай үлэ биир сүрүн хаймакхата. Бу өтүгүн сыхаагы төрилтэ үлэлээбэт буолбатах—үлэллэр. Ол түмүгүр отделение специалисттарынан толору хааччылына, кинилэр олохсугууга үлэ ыттылар. Механизатордарынан өдөр ылахтаах үлэллэр туруорулулар. Холобур, эдэр специалист Г. Г. Луковцев сире онорууга

ылсан сага коллектив төрилтэ. Кинилэр отделение тутаах механизатор коммунист Андросов А. И. сыйырыллыбыта. Билигин сире кытта үлэни туссарыма сага садалаһыллар онорулулар. Ылахан балаһыаньа, үгэс курдук, фермалары рабочайдарынан хааччылыга үсүкүр. Уорда биринчолорин арэнднай бөдөрөөн киллэрлэнэ сирбэстээн субан сүбүлүү көрүүгэ эдэр рабочайдар туруорулулар. Билигин кинилэр уон биир буолан 100-төн тахса ытчат сүбүлүү тутан үлэни сымдаллар. Ол эрээри отделение, совхоз салааларын өтүлүрүг кинилэр бэрбэттэргэ сөптөөх көмө онорулула кэллэ.

Найиллэнкэ ортуоттар нэгэр-өдөгөр үлэни ыттыта, сыйыралыгы төрийн материалнай база кыаан элбэттэбэт. Найиллэнкэ баар ийи Култура дьаларэ аварийнай туруулаахтар, үлэллэр сымалхын уларыйа тураллар. Уорда биринчолорин кинилэр көрдөрүү тохтоулунна. Бу бопуруостары сельсовет исполкома кыаан сүрүнээбэккэ кэллэ. Ону тэнэ коммунистар ийирик социальнай-экономическай сайдытын кэскиллээх бопуруостарыгар быыбардааччылар бэйэлэрин депутаттарыгар туруоруулар кыаан быһаарыллыбаттары, онуоха райсовет исполкома, совхоз дирекция кэмгэ сөптөөх дьаһалы ылбаттары критикалаатылар. Онон даҕаны буолуо, коммунист И. Я. Собанин кэбиллэн социальнай сайдытын бопуруостарыгар оройуон, совхоз салаааччылар тахсан найиллэнкэ ийирик «Ыйытты-эппит биэчирин» төрийн ытталларыгар туруорууга. П. П. Тарасов, М. М. Мартынов коммунистар активностарын үрдэтнэгэ, кинилэртэн партинай көрдөбүлү күүрдүгэ туһаан тыл элтир.

Комсомольскай төрилтэ секретаря А. Д. Софронова комсомолу партинай салааһыны тупсарыма, ыланьыкыт П. С. Иванова үлэллэр уонна олохсугуу усулуобууны тупсарыма, о. д. а. баар итэбэстэргэ кэмгэ тохтоотулар.

Партинай бюро үлэтэ ортонон сымалланыа. Ийи секретарынан В. А. Никонов талылына.

В. ПОПОВ.

ДЫАЛАВЫН субу бүтүн туттум, — динди Апрель Васильевич — олох дьаһал олохтоон хааччылар производственной управлени партинай төрилтэтин секретарын солбулааччы — балаһа халык паапканы таптайар. Кинилэр ити итэбэл эмсикчир кэлбэттэ.

Апрель 1972 сыллаахха интернат-оскуоланы бүтүрбүтэ. Бэйтэи «интернатчинин» дини кини тутта ааттыр.

Интернаттын бийлээк коллективизм тымын атыттардаах күүскэ итэбэт эбит. Ол да ийи интернат-оскуоланы бүтүрбүтэр общественнай олоххо ордуу активнайдар. 1978 сыллаахха ЫВСЛКС уобаластаахы конференциятыгар оройуонтан 19-субу буолан делегатынан талыллыбыт. Олортон 10-на интернат-оскуола выпускниктара этибит: Гурий Моностырев — промкомбинат бастык рабочайа, Илья Слепцов — Волтоно аэтинай комсомольца, билигин кормоцех начальнига, Николай Корюнов — туттааччы-инженер уо. д. а., — ийитэн салгыы Апрель Васильевич үөрөммит учууталлары, ийи элчилэрин Е. К. Осипов, А. А. Платонова уо. д. а. тустарынан кэлсир.

Сыллар ааһан испиттэ, Апрель Иркутскай аахы авиационнай-технической училищени бүтүрөн 2 снл Эдмунд, биир снл Чурапчы аэропортыгар авиамеханиканын үлэлээбит. Онон ити штаты оройуоннар аэропортыгар сарбыйан Магадга киллэрин буолбуттар уол төрөөбүт оройуонугар хаалары ардорбута.

Ол күнтэн бу төрилтэ үлэллэр. Якутскайга үс ыйдаах курсу биир ый үө-

рөннэ бүтүрөн, ийи элчилэр массынналары, о. д. а. манна баар техниканы эрөмүөннөөччү механик ийи ылбыта. Онон манна техника саахалланы, халтай туруу суох буолуугу, массынналар мэдэн үрдүк талаарылаахтык үлэллилэрлэр ийи быһааччы элбэттир. Үлэтин да таһынан ийи элчилэр көрдөбүчү адыаа суох — Апрель Васильевич мототиканы эмсэ элбэттэ.

Оройуоннаахы ХХХ партинай
конференция делегата
Коллектив
эрэнэр кинитэ

билэр, тыаһыттан-ууһуттан туга «ылдыбытын» тутта быһааран «үтүөрдэ» өксөр.

Коммунист тустаах үлэтин эрэ мунгудамат — 6 снл субуруччу профком чилиһинэн, кэллэн председателинэн үлэлээтэ.

«Муньаахы ааспыт муньаах кинирбит критическай этилэр олоххо киллэрингэ туох үлэ ыттылыбытын, ханьык дьаһал ыттылыбытын отчуоттааһынан садалаһыт үлэни олохтоотубут, — дини председател. Тыл дьаһалан бигэргэтиллибит ол да ийи бу төрилтэ элбэх ааспыт сылга рабочайдарга ааһан түөрт квартиралар дьэ тутулган үлэсэ кинирбит, быһыл үс квартиралар дьэ тутууга ситэн эрэр. Управление токус ый түмүгүнэ былааньы толорон ийэр.

Ийи элчилэр профком төрийэр орууда эмсэ улахан. Уолсай производственной

муньах бүтүүтэ хаалылаах снэх эбэтэр биригээлээх отчуоттааһына олохтоотубут. Уолсай муньахха кэллэх ийи элчилэр бэйэлэрин биригээлэлэргэ эбэтэр снэхтарыгар үөспэбэт балаһыаньаны дьүүллээхтэр, хаалыттан тахсы суолун тобулаллар. Ити рабочай элбэттинэн лаппа үрдэтэр. Коллектив алтынны 1 күнүттэн 2 сменада кинирдэ. «Үлэллэр сирбит кэмтэ-

дүгэ, үлэсэ көхтөөрө, чуолаан, ийирик кыһамьны баарыттан быһааччы тутуулаах. Манна оройуонга холобурга сымдар хорохой коллектив баар, шеф-тээхтэргэ көмөкү күүһүрдүгэ оройуонга ыгырымы таһаарытара, ийирик атылы ийирик баһылааһына күүскэ үлэллилэр.

Ийи элчилэр барытыгар профком председателэ ХХХ оройуоннаахы партинай конференция делегата А. В. Куличкин саамай быһааччы кыттымын ыллар. Субу күнүгэ отчуоттуур — быыбарды ийи муньаахы ыттылар бэлэчлэнэр, рабочайдарга профком үлэтин туһуна саналарын аһаастык элбэттир аһаан анкеталары толортороллор.

Эппит тылын толорторо дьулууга, сагарыан ийирик толкуйдаан, олохтоохтук дьаһалара, дьонго-сэргэсэ болгомтолоого, сурдугута Апрель Васильевич бэйэ өрүттэринэн буолаллар.

М. МИХАЙЛОВА.
Снимокка: А. В. Куличкин.

П. Окошеников фотота.

★ КОМСОМОЛЬСКАЯ ТЭРИЛТЭДЭРГЭ ★

БЫЫТА ТҮҮЭН, КӨТҮМЭХТИК...

Отчуоттуур — быыбар бэрбдыр муньах Хатылы орто оскуоланын учууталарын комсомольскай төрилтэтигэр ыттылына. Бу 11 чилиһинээх төрилтэ оскуола үөртэр-ийтэр үлэтигэр улахан төһүүнэ буолуохтаага өдөөнөр. Ол эрээри секретарь Е. Кривошапкина отчуоттар ону ийи элбэттир.

Төрилтэ күһүн ылаһыт былааньыгар үөрт-ийи элчилэри политическай үөрттэһин бопуруоһунан чопчу дьарыктанарга сорукаммыт. Ити — хайдалаах. Ол эрээри баа сааа эрэ буолан кумааһыга хаалбыт. Сыл уста уолсай муньах баара-суога ийи элчилэр ыттылыныт, оттон Устаан быһылынан, 12-тэн итэбэһэ суох буолуохтаах. Эбэтэр

учуутал комсомолдотар быһаарыахтаах бопуруостара оскуола суох дуу? Ол умууга хаалбыт, тохтубут үлэлэргэ ийи чопчу элбэттээхтөөр биллэбэт, тыл элбэтчилэр да ахтыбатылар. Ити — комсомольскай төрилтэ критика уонна бэйи критикалыны сайдыбатаһын көс түтүтэ.

Отчуотка этилэринэн, комсомольскай үлэ биир суол итэбэһинэн уолсай муньахтары ыттыта бопуруостары туруоруу, сүүмэрдэһин мэлтэбэ буолбут.

Комитет атын бөчүмнээх соруунаан комсомолдотар активностарын үрдэти буолуохтаах этэ. Онуоха туох-ханык үлэ ыттылыбытын туһуна

даньлаанка этиллиттэ. Комсомолец пропаганда И. Корюнов, агитатора сыйырыллыбыт 2 учуутал, предметнай курсууоһулар салаааччылар, о. д. а. общественнай норуускалары толоросчулар ити соруудахтарга хайдах сыйыаннаһыттары ыттылыбата.

Комсомолецтар үлэни, толкуйду сатаахтарына, элбэх кыаллыан сөбү кинилэр садалаһынара да көрдөрлөр. Ол курдук, учуутал комсомолдотар үөрттэччи комсомолдотары кытта бииргэ муньах ыттыттар, диспуттаабыттар, күрөхтэһинлэри төрийбиттэ ийи өттүттөн үрдүтүк снана-ламмыта. Ол эрээри быһа дьаһалларынан мунгү-

дамманка, бөчүмнээх дьаһаланын утумнаахтык дьарыктанын олус дьадалаах. Онуоха «хорутулаа илии кырыс сир» кини. Быстахтык ылааха, Хатылы ийи элчилэр оройуонга «Ийи элчилэр — снатыл» ыгырымын олоххо киллэрингэ учуутал комсомолдотар ийи элчилэр туппут үлэлээх буолуохтаахтар. Данылааты дьүүллэнгэ кыттыбыт комсомолдотар уонна ыгырылаахтар күтүөччүлэр этилэри онорботулар, чопчу этилэри киллэрбэттэр.

Учуутал комсомолдотар сыллаахы үлэ былааньы онорууларыгар бары өттүнэн ырытан толкуйдууларыгар, бөчүмнээх соруулары туруорууларыгар баарынан этэ.

М. МАКАРОВ,
ЫВСЛКС райкомун ийи секретаря.

но, хомойуох ийи, сөптөөх түмүк онорулулаах. Ыстатыйа спорткомитет, оло спорттивнай оскуоланы, физруктар методическай холбоуктары, район үлэллэрин холбоулаах сүбэ муньахтарыгар хос дьүүллэнлинэ. Онон болгомтоо күрөхтэһинлэри бэрбэттир дьаһаллары олохтообунга туһаайылына. Оройуоннаахы күрөхтэһинлэр графикара бигэргэтилинэ. Ол быһытынан 1988 — 89 сс. үөртэ дьылыгар орто оскуолаларга бие,

адыс кылаастаахтарга түөрт төгүл күрөхтэһинлэр ыттылылаахтара. Оло ахсаанынан көрөн орто оскуолалары ийи бөлөххө хайытан күрөхтэһинлэри бэрбэттэ. Бастагы бөлөххө Чурапчы, интернат-оскуола, Дарин, Одьулуун, Мугудай уонна Сылга оскуолалары киллэрилиннэлэр, ийи элчилэр — Кытаанах, Хайахсыт, Хатылы, Бахсы уонна Амма оскуолалары.

Бөлөхтөрүнэн хайытын күрөхтэһинлэр ахсаанын адыатына уонна тэг

күүстээх хамаадалар бииргэ күрөхтэһинлэри хааччыла. Ийи бөлөххө бастаагы хамаанда кэлэр сылга бастагы бөлөххө таһаарыллар, оттон бастаагы кэниһилээбэт ийи элчилэр.

Ыстатыйаны дьүүллэнгэ улахан болгомто үөрттэччилэри эт-хаан өттүнэн сайыннары бопуруоһулар уурулуна. Ону өрө көтөдөр ийи элчилэр хас бирдин физрук үлэни снанааһына сага критерий олохтоонно. Ол — оскуолаларга ГТО норма-

тивтары туттары түмүгэ, үөрттэччилэр доруобууларын туруга. Маны таһынан спартакиадада ГТО нормативтарын кэтэһэн туттары биир көрүг быһытынан киллэрлинэ. Бу көрүг атыттардаах үрдүтүк — 2 баллынан сыналланыа. Оскуолаларга ГТО нормативтары туттарыга атын оскуолалар представителлэри кыттар буолуохтара. Балаһыаньыта ыттылаан онорулаа сымдар». М. НИКИФОРОВ,
район снэбэдиссэйа.

БИИИХЭ
ЭППИЭТТИИЛЭР

«Сага олох» бу дьыл бэс ыйын 25 күнүгэ ийи элчилэр бэрбэттэ П. Пономарев «Туормас буолар күрөхтэһинлэр» дини ыстатыйатыгар маньык элбэтти бэрбэт.

Автор оскуолалар физруктары элбэх күрөхтэһинлэргэ үтүүттэрин, үөрттэччилэри барыларын эт-хаан өттүнэн сайыннарыга ситэ үлэлээбэттэрин туһунан саамай сөһө суру-

ПРОПАГАНДИСТ

ССКП райкомун политической
сырдатыга кабинетын аналлаах
таһаарыта

**Активнай
формалар
наадалар**

ССКП НК «Үлээнтэри политической уонна экономикай үөрэтин систематын уларыта тутуу туһунан» Уурааһар сүүрүн миэстэ үөрэтин активнай формаларын туһаныы соруктарыгар бэриллбитэ. Хас биирдии занятиёга истээччи толкуйдааһына, өй-санаа уһуктуута ситиһиллэхтээх. Маныаха, өскөтүн истээччилэр занятиёга үлэ чааһын кэминтэн сылайан кэлэллэрин, аныгы сайдыылаах үйбө буола турар событтары истэбилэ сылдыһыларын учуоттуур буоллаха, пропагандист иинигэр чэпчэкигэ суох сорук турар. Онон проблеманы туруоран үөрэтин, дискуссия, дакылаат, рефераттары истии, деловой оонньуу, политической соруудахтар, общественной-политической практика курдук активнай формалар оруоллара улахан. Үөрэтин итинник хас биирдии формата бэйэтэ туспа уратылардаах. Холбоур, проблемнай үөрэтинигэ истээччилэр пропагандистан бөлөм илдьиргитиллибит матырыйалы истэр эрэ буолбанка, бэйэлэрэ түмүктэри оңоруохтаахтар, толкуйдаан үөрэниэхтээхтэр.

Истээччилэргэ, занятие буолар күнүн туһунан бэрнэттээн биллэрэри таһынан, занятие былаана толору тиэрдиллихтөөх. Маныаха көстүүлээхтик суруллубут биллэрин көмөлөһөн сөн. Занятие былааньыгар, холобур, маньыктары учуоттуоуха сөн; заньетиета темата: пропагандист нинрин тыла; собеседование (васпыт тема туһунан); ойдоммот тыллар суолтала-рын быһаарыы; пропагандаст эбэтэр истээчи лекцията, реферата, кэспээнэ; ыйытыылар, эппиэттэр; түмүктүүр чаа-на (онуоха заньетиета туох ситиһилли-битэ мовна көтүтүллүбүтэ, кэлэр зань-етиета туһаныылар литература, о. д. а. ыйылыахтарынан сөн).

Пропагандист кирипн тылыгар тема сүүрн идеяларын кылгастык өйдөтөр, ырытарга боппуруостары туруорар. Маныаха 5-7 мүн. бэриллэр. Собеседование-а сааганы аһаастык атастаһы ситиһиллэхтээх. Кэпсэтингэ аһардаас активнайдар эрэ буолбакка, истээччилэр букалары кыттаалара ураты оруоллаах.

Бэсэдэгдэн тэнхтэр инниттэн истэвчлэр бопуруостарыгар тута эппиэтэри бизре охсорго уонна сыһаларын кэннө-рө сатааһынга тигэтэйимнэххэ. Ыйы-тыллар занятие актиннайдик барымын бэлэтиээн буолаллар. Бэсэдэгтэн аралдыгар Ыйытыларга занятие бү-түттүгэр эппиэтэри бизрэр ордуу. Ол

Ааспыт үерэх дьылы-
тар экономическай үерэх-
тээһинигэ занятиелар сии
барбытара. Ол эрэри
кедьүүстэрэ кыра буол-
бута. Тым хаһайыстыба-
тын бородуукталарын
онгоруон таһаарыы бы-
лааннара туолбатылар.
Байэни үбүлөннигэ, байэ-
ни салайыныгыга киирэн
баран соххозтарга үлэ
онгоруон таһаарыытын тэ-
тимэ үүмүтэ. Сүөһү
кеһиһүүнэн өлүүтэ, ыһыа-
тодуу салгыы тахса ту-
рар. Хамнас үүнүүтэ онго-
рон таһаарыы тэтхик
баһыйан иһэр. Того? Ви-
лгиги даҕаны рабочайдар
экономическай билгилэрэ
намыһах. Үөрөһү тэрийи-
ним хас занятиени ыһы-
пытынан сыаналанар.
Никиһинэн, үүтү-өтү
онгоруоччулар барыла-
рын экономическай үе-
рэхтээһининэн быһаччы
хаба идиһит. Онноовор
билгитин сорох специалис-
тарбыт даҕаны бородуук-
суһа сыанатын билбэттар.

эрэри сүрүн болпуруостарга тута эппиэттир наада. Кыаан эппиэттеммэт түбэлтэтигэр калар занатиеба көһөрүүх-хэ сөн

Дэмжээ соруудах итгэлтчиллэгтэй барууны-
рыг барилд. Рефераты эбатар даны-
лааты бэлэмнийхтээх дьон эрдэттэн сэр-
тэллэхтээхтэр.

Пропандист зайягнѐѐ бэлэмнѐннѐ—улахан айымнылаах үлѐ. Хайдах бэлэмнѐннѐххѐ сѐбүй? Бастатан туран, пропандист үерѐх курсун нѐ хоѐсонун, кинѐ идѐйнѐй-теорѐтичѐснѐй тѐрүүн чѐулкайдѐм билѐхтѐхѐх. Ол нѐнѐ үерѐтѐр матѐрийаал сүүмѐрдѐннѐхтѐхѐх, ону нѐтѐн-тогѐон үерѐтнѐлнѐхтѐхѐх. Онѐн нѐрѐн зайягнѐ бѐллѐан оѐѐѐулар, зайягнѐѐѐ бэлэмнѐннѐлѐр. Литѐратуранѐ конспектѐнар ордун. Тус бѐйѐ библѐотекалаах бѐулууга, хайѐатан, сурѐналтан кѐрийѐан анал темаларынѐан матѐрийаалѐ мунѐнѐнүү олѐс тѐѐѐлаахтар.

Үөрэгийн техникческэй средстволарын уонна кэрдерен үөрэтэр пособиелары таба туһанын суолтата улахан. Олор үлэни улаханньк чэпчэтэллэр, информация ис хоһоонун байытарга, сыыппаранан бы

Алтынны 17 күнүгэр оройуонна полит-
үөрэх бастагы заняицелара ыытыллаллар

назарга, интэрнэһи кетэбэргэ көмөлө
һоллор. Кыаллар буолларына, истэччи-
лэр күүстэринэн маһаһынтан атыыла-
һан диафильмнэри, диапозитивтары,
слайдалары, о. д. а. булан туһаныахха
сөп. Бу дыалара уонсай үөрэхтээһин
оскуолалара, совхозтардаагы партийнай
сырдатыы кабинеттара күүскэ көмөлө
һүөхтөрүн наада.

Үөрэтний ахуйн аргын формаларын уонна
ныһааннарын туһанымта оройуонга ор-
дук үчүгэйдик А. А. Борисова, Р. М.
Саввин, Д. П. Чечубов, М. С. Ногоми-
цын, Л. М. Винокурова, М. Я. Алексеева
уо. д. а. туһанааллар, көрдөрөн үөрэт-
тиспосбиеларын, техникескэй средства-
ларын сыллата чочуйааллар. Ол да иһин
кинилэр ыһтар занятиелара истээччилэр-
тэ ордук тийимтэ, өйдөнүмтүө буола-
лар. Бастын пропагандаистарбыт, холо-
бур Р. М. Саввин, методический сүбөлө-
ри биэрэн эдэрдэргэ улаханник нөмө-
лөөлөр. Эмнэ ити курдук Н. Н. Решет-
ников комсомольской үөрэҥи тэрийи-
н баһылаабыт бэйэтэ туспа суоллаах-и-
стээх пропагандиһынан биллэр. Онон са-
ҥа сабалыыр пропагандаистар бэйэлэр-
дыарыктаналларын таһынан киинилэр кур-
дук опыттаах дьон үлэлэрин кытта бил-
сигэ, ону үөрэтэ сатамачтарын наада. То-
ҕо диэтэххэ, үөрэх көдүүһэ пропаган-
даистаҥ баһаччы түтүлүктээх.

В. ПОСЕЛЬСКИЙ,
ССКП райкомун политический сырда
тыгга кабинетын сәбиәднессәйә.

КӨДЬҮҮНҮ ҮРДЭТИЭХХЭ

үерэхтээһингэ тосту ула-
 ратыны киллэрдэхини-
 нэ табыллар. Совхозтар
 парткомнарын, дирек-
 цияларын пропаганди-
 стары кичэйэн сүүмэрдээн
 бигэртээн кинилэргэ
 партиянай ирдэбил күү-
 бүрдүөххэ наада. Парт-
 комго, дирекцияга мый,
 баатар, квартал ахсын
 пропагандистар отчуотта-
 рын, информацияларын
 истэххэ.

Билгийн даданы эконо-
мический үөрэхтэйннэг
совхоз кылаабынай спе-
циалистарын ситэ туһам
маппит Кинилэргэ сов-
хоз директорын бирикээ-
һинэн улааларын хайыска-
тынан көрөн анал тема-
лары сымбарыахха. Сов-
хозна экономической үө-
рэхтэйннэн сүрүннэччи-
нэн кылаабынай эконо-
мистар буолаллар.

Авспыт үөрөх дьылы-
тар совхозтар директор-
дарын, упралляюшайда-
рын экономическай үөрөх-
төрүтүнэн аһаҕас үөрөхтөрүнүн тарихыгар
экономическай үөрөхтөрүнүн тарихыгар
«Саҥа» таһматы оалгы

— Бичигч полит-үерэх-
питгээр хабыакка сурул-
лубуту эрэ быһааран кэп-
синиллэр. Ол мизэхэ туохха
наадааный? — диир эдэр и-
стээччи. Вэйэ үлэтин, оло-
дун кытта сибээстээбэнкэ
эрэ үс дойдуга улаабатын
энсэн, холобурдары онтон
ылан быһаарыы, үөрэтгич
подъёмна кыра, истээччи
интэрнээ да намтыыр. Ол
да иһин пропагандастан
ирдэмиллэр биэр булгуччу-
лаах көрдөбүлүнэн үөрэри
истээччин тустаах үлэтин.
Олодун кытта ситимнээ-
һин буолар. Ити та-
риилтэ олодор отон кини-
ринин, иһин сайдыытын
көсжиллээхтин көрүүнү,
үөскээбит сытыы пробле-
малары сатаан туруорар
буолары эрийэр. Салайааг-

ройуонна полит-
ра ыытыллар

чы пропагандист ити от-
тунэн атыттартан ордук
балаһманыылаах. Ону би-
лиги дыа-уот, коммуналь-

ний хаалахыгтэйгээ произ-
водственной управлени-
н гишээнийг ажиллаж байсан
дист А. В. Гуляев үзэсн
холобууртар да керобут.
Кини пропагандистын
үзэгтэр, цоолаан, сити
керобулу толорууга тире
вирор. Аасны ижи сыга
«Производствены ин-
тенсификациядаадын» кур-
су 36 истэвччин хабан
бытта.

—Занятиеларга тэриг-
тэбиг былаанын толоруу
суоллары, үлэни тэрийин
сага формаларын туһу-
нан кизигиник кэспэстэбиг.
Теорияны дьыг олобу мьт
та ситиннээн ситиминиын
Инигэр киридаххэ, рабо-
чай ойдообота элбэх. Со-
рохтор үлэ былаана туо-
лар ээрэри хамнас тодо
кэлбэтин, атыттар расцен-
каны огорууга туох ирдэ-
нэрин, үлэни саналым тэ-
рийин төһө кудьүүбү биэ-
ринэрин, о. д. а. үлэ киһи
тигэр быһаччы наадалаабы
билбэттар Экономическай

үөрөх зантйиеларыгар ити-
лэргэ экииэт биэрэ, сагга-
ланы үэллинэргэ үөрөтө са-
тыыбыт. Тэриилэбит сай-
дыытыгы боппурустарын
уопсай дүүүтэ туруоран
рабочайдар савгаларын,
этииллэрин итэбэт. Кипри-
бит экииллэри уопсай куу-

Занятцедарга нөдүүтээхтик үлээлээһин болпуруоһа киэргиник ырытыллар. Ааспыт сылларга бөһүөлөгсөн тупсарыны үлэтин маар маһынан мыталлара. Ол үйүтэ суох буолан, коллектив бетон онотуктарга көһөрпө этин киллэрбит. Быһыл сайын боруобалаан 400 кв. м кир, бетоннаан тротуар өгөрдүлэр. Ол сыаната — 50 тыһ. солк. Эторгө дьылы, көмүс суол! Итингэ чинчээлэри аны байлааһыс бөһүөлөгү.

Экономическая үөрөх
кодүүнэ коллектив, кини
хас бигрэлн чиглэнин үлэ-

«Производственный интенсификация л а а н ы н» курс үлэни оро көтөрүүгэ сабыдыаллаата дуо?

— Биллэн туурар, — дигэн хоруйдуур партийнай тэрилтэ секретарынан быыл сага быбардаммыт, бу миннээ үлэ коллективын советын сайайбыт П. К. Дорофеев.

Коммунальниктар 1986
снллаахда 554 тнй, солг
үлэни толорбут эбит буол-
лахтарына, 1988 снл 9
ыйын түмүгүнэн ити нр-
дөрүүнү 586,5 тнй, солг,
тиэрдибиттер. Ол иһингэр

— Быйыл «Социалистический халайыынааһын» оскуолатын, юристары кытыннаран туран, ыытыахпыт. Үлэ сокуоннарыгар элбэх уларыттылар киридилэр. Комсомольскай полит-уорэх оскуолатын экономическайга холбоохпутун багарабыт, истэччилэр бэйэлэрин багалара оһук — дири партийнай тэрилтэ секретара.

М. МИХАЙЛОВА.

Мындабайыга ойлутуу учууал Н. С. Кутдарова быйыл үбүс сытын олохтоох балыкка уонна оҕо саатарытын үлэһиттэринэр, барыта 33 итэзчигэ, пропагандаистыыр, Кини кытар занятиелара үтэс курдук үрдүк идеяһэй-теоретическая, методическэй таһымна барааччылар. Надежда Семеновна итэзччилэрэ үөрэди көтүпшкэ сымдааллар, бары конспектааллар, активнайдар. Ордук кыһамнылаахтык старшай медестра М. П. Дюдорова, М. А. Ефимова, М. Н. Сергеева, П. С. Игнатьева уо. д. а. дырыктаналлар.

Снимок: Н. С. Кутдарова (уңа) запатне кәмитәр,
П. Окочешников фотота.

кызгича туһанымы бы-
лааннар. Хаймакка
экономикада кэтэктэн о-
скула үлэллэрэ. Онуоха
ОАПХ уонна совхозтар
специалистара активнай-
дык кытыхтаахтар. Ма-
ны таһынан «Экономиче-
ской механизм» рубрика
туһаныллыа.

Үөрөх дэслэл түмүүгүнэн хас биридн пропагандист үлэтин кини тоёо зангитиены мыппытынан эрэ буолбакка, истээччилэрэ тустаах быланнарын тоёо толороллорунан, сагалыы үлэлээһин нымаларын тоёо толороллорунан, сагалыы үлэлээһин нымаларын тоёо баһылымалларынан сынабыл оһоһулдуохтаах. Оччотугар эрэ үөрөх кедьүүһө үрдүүх ээ.

Н. МИХАЙЛОВ,
экономической үөрэх-
тээний советни чиглэнэ

